

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การที่ได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประวัติความเป็นมาของเทศบาล อำนาจหน้าที่ของเทศบาล พบว่ามีอำนาจหน้าที่หลายอย่างหลายกฎหมายที่บัญญัติ และมีได้มีความซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด โดยอาจสรุปโดยย่อ ๆ ได้ดังนี้

อำนาจหน้าที่ของกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 บทบาทอำนาจและหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมรวม 12 ครั้ง ซึ่งสามารถจำแนกหลัก ๆ คือ หมวดที่ 3 ว่าด้วยลักษณะปกครองหมู่บ้าน ตอนที่ 4 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 27 กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ อำนาจความเป็นธรรมและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำอบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถเรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันอันตรายสาธารณะ อันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้งการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย จัดให้มีการประชุมราษฎรและ

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นประจําอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงานต่อนายอำเภอด้วย ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

อำนาจเกี่ยวกับความอาญาของผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457

ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจ ในการที่เกี่ยวข้องกับความอาญา ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ดังต่อไปนี้ คือ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนต้องแจ้งความต่อกำนันนายตำบลทราบ เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนั้นให้ทราบ เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล เมื่อปรากฏว่า ผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล ถ้ามีหมาย หรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือให้ยึดผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

อำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้านตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2530 มีอำนาจในการประนีประนอมข้อพิพาทในคดีแพ่งทุกประเภท และความผิดอาญาบางประเภทที่ยอมความได้ โดยที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท โดยข้อพิพาทดังกล่าวได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

อำนาจหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกฎหมายอื่น ได้แก่

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 กำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำตำบล หมู่บ้าน กรณีมีคนเกิด คนตาย หรือย้ายที่อยู่ การสร้างบ้านใหม่ การรื้อบ้าน และการกำหนดเลขประจำบ้าน เป็นนายทะเบียนในเรื่องการตรวจความถูกต้องของการทะเบียนราษฎรในตำบล หมู่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ในการจับกุมผู้กระทำความผิดทางทะเบียนราษฎรในเขตตำบล หมู่บ้าน

พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.2526 กำหนด และผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าพนักงานตรวจบัตรตามด่านตรวจต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้น โดยชอบด้วยกฎหมาย พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 กำหนด หรือ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รับรองความเหมาะสมและความประพฤติของผู้ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนก่อนนายทะเบียน ท้องที่ เป็นผู้กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจตรา การมีและใช้อาวุธปืนภายในตำบล หมู่บ้าน ให้เป็นไป ด้วยความถูกต้อง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน เขตท้องที่ที่รับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 คือ จับกุม ปราบปราม ผู้บุกรุก ครอบครองป่า หรือผู้ที่มีไม้หวงห้ามอันมิได้แปรรูปเกิน 0.02 ลูกบาศระเมตร โดยมิได้รับอนุญาต หรือจับกุมผู้เก็บหาของป่าหวงห้ามที่ไม่ได้รับอนุญาต พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งมี อำนาจสั่งให้ผู้ใดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขหรือถอนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อป่าหรือทำให้ป่าเสื่อมสภาพ หากไม่ปฏิบัติตามก็หรือ ทำลาย แก้ไขได้ทั้งนี้ ได้มีอำนาจและหน้าที่ได้ภายในเขตท้องที่ที่รับผิดชอบ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม มิให้ผู้ใดยึดถือ ครอบครองที่ดิน หรือตัด โคน แผล ถาง เสา ทำลายต้นไม้ ชุกหาแร่ ดิน หิน หรือล่า สัตว์ป่าในเขตสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

เมื่อทราบบทบาท อำนาจและหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านแล้วต่อไปนี้ผู้ศึกษาจะได้ สรุบบทบาทอำนาจและหน้าที่ของเทศบาลเมืองมาเพื่อให้ทราบและวิเคราะห์เปรียบเทียบซึ่งกันและ กัน พอสรุปได้ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาล ตำบลคือ

1.1 หน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาลประกอบด้วย รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้ง กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติหน้าที่ของเทศบาล

1.2 หน้าที่ของเทศบาลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ได้ในเขตเทศบาลประกอบด้วยให้มีน้ำ สะอาด หรือการประปา ให้มีโรงฆ่าสัตว์ ให้มีตลาดท่าเทียบเรือ และท่าข้าม ให้มีสุสาน และ ฌาปน

สถาน บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร ให้มีและบำรุงที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ให้มีและบำรุงการระบายน้ำ การพาณิชย์

2. อำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เป็นไปตามมาตรา 16 กล่าวคือ ให้มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ดังนี้คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำและทางระบายน้ำ การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ การสาธารณสุขการ การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการศึกษา การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมกีฬา การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และ ฌาปนสถาน การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ การรักษาความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงมหรสพ และการสาธารณสุขสถานอื่น ๆ การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร การดูแลรักษาที่สาธารณะการควบคุมอาคาร การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข้อเสนอแนะ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมีประสิทธิภาพ มีการรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนมาแจ้งแก่ส่วนราชการเพื่อจัดการแก้ไขปัญหา และเพื่อให้การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนมีประสิทธิภาพสูงสุด สมควรให้มีการบรรจุแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎหมายที่บัญญัติไว้ และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการปฏิบัติงานประณีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.

2530 อันจะช่วยลดการนำคดีมาสู่ศาลให้น้อยลง ประหยัดค่าใช้จ่ายของประชาชน และของศาลเอง และที่สำคัญในระบบการปกครองประเทศ การบริหารราชการแผ่นดิน คือการนำนโยบายของรัฐบาล ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรีจะมีผู้ที่น่าไปปฏิบัติในระดับตำบล หมู่บ้าน ได้อย่างทั่วถึง โดยผ่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายดังนี้

1. แก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 โดยให้ยกเลิกความในมาตรา 4 มาตรา 12 วรรคท้าย และมาตรา 48 เดวิสติ ดังปรากฏในเอกสารภาคผนวก

มาตรา 4 “เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลและสารวัตรกำนันในท้องถื่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน พ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถื่นนั้น

ในเขตเทศบาลตำบลใด ที่หมดความจำเป็นที่ต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 12 วรรคท้าย “ในกรณีที่เป็นารเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถื่นที่ได้เปลี่ยนแปลงเป็นเทศบาลตามความในวรรคหนึ่งสิ้นสุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลงนั้น เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับเป็นต้นไป”

มาตรา 48 เดวิสติ “เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกเลิกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลแล้วให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน บรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เทศบาลตำบลใดมีทั้งนายกเทศมนตรี และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ให้บุคคลดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่นในเขตเทศบาลตำบลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

2. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่(ฉบับที่12)พ.ศ.2552 มาตรา 3 วรรคสองจาก “การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้” เป็น “การยกเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตร

กำนัน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำมิได้ และเทศบาลใดที่ไม่มีการบรรจุแต่งตั้ง กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ให้มีการบรรจุแต่งตั้งให้ครบ
ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน”